

Türkiye’de Yayın Göçü: Web of Science ve ULAKBİM Ulusal Veri Tabanlarında İndekslenen Yayınlar Üzerine bir İnceleme

Publication Drain in Turkey: A Study on Publications Indexed in Web of Science and ULAKBİM National Databases

Kasım BİNİCİ*

Öz

Beyin göçü kavramından esinlenerek yayın göçü kavramı bu çalışmada ileri sürülmüştür. Göç veren ülkenin kayıpları ve yayın göçünün nedenlerinin tartışıldığı çalışmada, Web of Science (WoS) kapsamında yer alan yabancı dergilere göç eden Türkiye adresli yayın sayısı saptanmıştır. Yerli ve yabancı dergilerde yayımlanan yayınları kıyaslamak için Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi (ULAKBİM) ulusal veri tabanlarında yer alan yayınlar da incelenmiştir. Araştırmada yabancı dergilere göç eden yayın sayısının sürekli artış gösterdiği, 1990-2009 yıllarında ülkede üretilen toplam bilimsel makalelerin %62’sinin yabancı dergilerde yayımlandığı saptanmıştır.

Anahtar sözcükler: Yayın göçü, Doküman göçü, Türkiye adresli yayınlar, Bilim ve teknoloji politikası, Bilimsel yayın politikası

Abstract

In this paper the concept of publication drain is asserted by drawing inspiration from another concept as brain drain. In addition to that, throughout the paper the losses caused by this migration and facts behind of this phenomenon are also evaluated. The number of articles which has Turkish origin and which are published in foreign journals indexed in Web of Science (WoS) are taken as case. Moreover, in this study to compare the papers in both national and international journals the publications which are in the Turkish Academic Network and Information Centre (ULAKBİM) national databases are also examined. As a result of research it is revealed that there is an ongoing increase in the number of papers migrated to foreign journals and 62% of total scientific articles produced in Turkey were published in foreign journals.

Keywords: Information drain, Document drain, Publications of Turkey, Science and technology policy, Scientific publication policy

* Araştırma Görevlisi; Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, 25240, Erzurum. (kbinici@atauni.edu.tr)

Giriş

Günümüz dünyasında bilim ve teknoloji hızla gelişmektedir. Doğayı denetim altına alma ve doğadan en üst seviyede yararlanma arzusu insanoğlunun bilim ve teknolojiye maksimum oranda yararlanmasını gerektirmiştir. Bu gerçek hayatın etkileşimini ve değişimini hızlandırmıştır. Bulduğumuz asırda ortaya çıkan yenilikler kısa zamanda sosyal, ekonomik, politik ve bilimsel hayatta yeni olayların meydana gelmesini tetiklemektedir. Değişim rüzgârının getirdiği olgulardan biri olan ve belki de gizli bilgi göçü kategorisinde değerlendirilebilecek bu yeni olay yayın göçüdür.

Beyin göçü kavramından esinlenerek yayın göçü kavramının ortaya atıldığı bu çalışmada, söz konusu terim tanımlanmaya çalışılmış ve bu konuda bulgular sunulmuştur. Ayrıca Türkiye’de uygulanan bilimsel politikaların ve programların akademik çalışmalara ve yayıncılığa etkisi irdelenerek meydana getirdiği yayın göçü incelenmiştir. Çalışmada “yayın göçü” kavramından bahsederken özellikle belgelerin ve bilimsel yayınların göçü vurgulanmıştır.

Literatür Değerlendirmesi

Yayın göçü kavramının beyin göçüyle benzerliklerinin, farklılıklarının irdelenmesi gereksinimi vardır. Bu nedenle beyin göçü kavramına özetle değinmekte fayda görülmektedir.

Beyin Göçü

Az gelişmiş ülkelerden gelişmiş ülkelere doğru yüksek nitelikli bilim ve meslek adamlarının göçü 1960 yılından sonra dikkati üzerine çekmiş ve bilimsel araştırmalar ve tartışmalara konu olmuştur (Tezcan, 2000, s.113). Beyin göçü kavramından yüksek seviyede eğitim görmüş insan gücünün ülkeler arasındaki hareketi anlaşılmaktadır. Bu ifade ile bir ülkenin özellikle bilim ve teknoloji alanında yetişmiş insan kaynaklarının göç yoluyla kaybı kastedilmektedir. Özetle beyin göçünün değerlendirilmesinde birbirinin tersi varsayımlar üzerine kurulmuş “insaniyetçi” ve “milliyetçi” olmak üzere iki görüş vardır. İnsaniyetçi görüşe göre bilim uluslararası bir nitelik taşır. Kişinin seyahat ve çalışma özgürlüğünü benimsemiş bir rejimde kişilerin göçüne müdahale edilemez. Bu göç ekonomik ilkelerin ışığında arz ve talep mekanizmasının işleyiş biçimine bağlı olarak değerlendirilmektedir. Milliyetçi görüşe göre ise beyin göçü gelişmiş ülkelerden yana işlemekte, gelişmekte olan ülkelerin kalkınma olanaklarını daraltmakta ve kaybedilen beşeri sermaye sebebiyle bu ülkeleri fakirleştirmektedir. Beyin göçü konusunda yerleşmiş bir diğer terim ise “gizli beyin göçü”dür. Bu mühendis, teknoloji sorumluları ve bilim adamlarının kendi ülkelerinde, fakat bir yabancı şirket için çalışmalarını kapsar. Bu göç, benzer biçimde aynı pozisyondaki yüksek kademe yöneticilerini de içine alır (Kurtuluş, 1999, ss.xv-xvii, s.39, s.42; Tezcan, 2000, s.114, s.115, ss.122-123).

Beyin göçünü durdurmak üzere dünyadaki ülkeler çeşitli programlar uygulamışlardır. Beyin göçü kaybı karşısında uygulanan programlar neticesinde ciddi başarılar elde edilmiştir (Kurtuluş, 1999, ss.111-116).

Yayın Göçü

Yayın göçü kavramının kullanım nedenini belirtmek kavramdan kastın ne olduğu konusunu açıklığa kavuşturacaktır. Türkiye’de uygulanan bilimsel politikalar, özellikle yabancı bilimsel yayın teşvik programları, araştırma sonuçlarının akışını yabancı dergilere yöneltmiştir. Araştırmacılar çalışmalarında konuyu değerlendirirken beyin göçünden esinlenerek göç eden yayınlara dikkat çekip, bunu “bilgi göçü” olarak tanımlamışlardır. Bu çalışmalarda açıkça “yayın göçü” kavramı kullanılsa da göç eden yayınlar vurgulanmış ve bu olay “bilgi göçü” kavramıyla ifade edilmiştir. Bir çalışmada yayın göçü olarak nitelendirilmese de geçmişin “beyin göçü” hareketine günümüzde “bilgi göçü” benzetmesi yapılmıştır (Yağmurlu ve Baskan, 2005, s.27). Aynı konuda Gökçora (2005, s.80) beyin- göçü gibi bilgi göçünün yaşandığını belirtmiştir. Demirbağ (2007, s.172) ise kaliteli yayınların yabancı dergilere göç etmeye başladığını vurgulamış, parantez içerisinde “bilgi göçü” kavramını kullanmıştır. Türkiye Klinikleri Tıp Bilimleri Dergisi’nin “Science Citation Index (SCI)-Expanded” kapsamına alınması üzerine dergi editörü Medimagazin’e bir röportaj vermiştir. Editör, Türkiye’deki araştırmaların yabancı dergilerde yayımlanmasının beyin göçü olmadığını; fakat bilimsel düşüncenin ürünü olan çalışmaların göçüne yani “yayın göçüne” olanak verdiğini belirtmiştir. Ayrıca derginin dizin kapsamına alınmasının yayın göçünü tersine çevireceğini ileri sürmüştür (Akgül, 2008). Ayrıca Binici de (2010) yayın göçü kavramını çalışmasında kullanmıştır. Çalışmada Türkiye’de uygulanan bilimsel politikalar ve programların yabancı yayınları teşvik ettiğinden ötürü yayın göçüne neden olduğu savı ileri sürülmüştür. Türkiye kaynaklı bilimsel düşünce ürünlerinin yabancı dergilerde değerlendirilmesi, yukarıda atıf yapılan araştırmacılar tarafından bilgi göçü veya yayın göçü olarak adlandırılmıştır.

Ülkede yayımlanan ve az bulunan yayınların sonradan başka ülkeler tarafından alıkonulması yayın göçünün görülen bir başka şeklidir. Güney Afrika’nın Grahamstown şehrinde bulunan Ulusal İngiliz Edebiyat Müzesi (The National English Literary Museum –NELM) ünlü oyun yazarı Athol Fugard’ın özel yazılarını yıllarca koruduktan sonra serbest piyasada satışa sunmuştur. Bu yazılar bir Amerikan üniversitesi tarafından satın alınmıştır. Aynı üniversite daha önce de Nadine Gordimer’in özel yazılarını satın almıştır (Limb, 2002, ss.53-56). Makalesinde bu olayı aktaran Limb, bu durumu doküman göçü (document drain) olarak nitelendirmiştir. Limb’in aktardığına göre ülkenin kültürel mirası koleksiyoncular tarafından ele geçirilmekte; arşiv, müze ve kütüphanelerdeki kültürel eserler çeşitli yollarla alıkonulmaktadır. Kültürel mirasın taşınmasında etkin rol alan koleksiyoncular üstelik risk altındaki eserleri kurtarma ve yabancılar tarafından alıkonulmanın meşru, taşınmanın hukuki olduğunu da iddia etmektedirler. Yine arşivlerin ülke dışına taşınması konusunda Limb, Güney Afrika’da kültürel mirasın bir parçasının tamamen çalınması anlamına geldiğini vurgulamıştır. Aynı konuda Britz (2007, s.26),

Afrika ve diğer gelişmekte olan ülkelerin bilim adamlarının üretmiş oldukları bilginin gelişmiş ülkelerin kütüphanelerinde kendi ülkelerinde bulunan kütüphanelerden daha kapsamlı ve iyi korunmuş olarak bulacaklarını söylemiştir. Afrika'da görülen bu olaya benzer bir durum 1931 yılında Türkiye'de yaşanmış; Osmanlı dönemi tarihi arşiv malzemelerinden İstanbul Defterdarlığı Maliye Arşivi evrakının bir bölümü Bulgaristan'a hurda kâğıt olarak satılmıştır (Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, 1993).

Yukarıda sözü edilen durumlar ister bilgi göçü, ister doküman göçü, ister yayın göçü olarak ifade edilsin her üçünün ortak noktası az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde bilgi göçünü meydana getirmesidir. Özetle, beyin göçü ve gizli beyin göçünde olduğu gibi yayın göçü de **"yayın göçü"** ve **"gizli yayın göçü"** olarak iki grupta kategorize edilebilir. Ayrıca yayın göçü ve gizli yayın göçünün karşısında olan **"milliyetçi görüş"** ve ondan yana olan **"insaniyetçi görüş"** olmak üzere iki görüşün bulunduğu belirtilebilir.

Bir ülkede üretilmiş veya yayımlanmış, az bulunur bilgi kaynaklarının veya belgelerin başka ülkelerin bilgi merkezleri tarafından alıkonulması yayın göçü olarak tarif edilebilir. Alıkonma satın alınma veya başka yöntemlerle olabilmektedir. Afrika'daki görülen doküman göçü ve Osmanlı arşiv belgelerin Bulgaristan'a satılması bunun en iyi örnekleridir. Risk altındaki eserlerin kurtarılmasını öne sürerek yapılan işin meşru olduğunu kabul eden bir grup bulunmaktadır. Hatta kimi kişiler, gelişmiş ülkelerdeki kütüphanelerde söz konusu yayınların daha iyi korunacağı kanaatini de dile getirmektedirler (Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, 1993; Britz, 2007; Limb, 2002). Bunun temelinde insaniyetçi görüş vardır. Bunun karşısında olan milliyetçi görüş ise ülkenin kültürel mirasının çalındığını savunmaktadır.

Ülkede üretilen araştırma sonuçlarının yabancı bilgi kaynaklarında yayımlanması da gizli yayın göçü kategorisinde değerlendirilebilir. Türkiye'de uygulanan Ulusal Bilimsel Yayın Teşvik Programı (UBYT) ve akademik yükseltmelerde uygulanan yabancı yayın ölçütlerinin teşviki araştırmacıları uluslararası dergilerde yayın yapmaya yöneltilmektedir. Bu program ve politikanın temelinde insaniyetçi görüş olduğu söylenebilir. Bu görüşe göre bilim, uluslararası bir nitelik taşır. Türkiye'nin evrensel bilime katkısını ön sıralara çıkartılması gerekmektedir (Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu [TÜBİTAK], 1993). Nitekim Türkiye'de uluslararası dergilerde yayın yapılmasının teşvik ediliyor olması, ülkede insaniyetçi görüşün hâkim olduğu politikaların ve programların uygulandığını düşündürmektedir. Programlarda amaç Institute for Scientific Information Web of Science (ISI WoS) gibi dizinlerde Türkiye adresli yayın sayısını çoğaltmaktır. Bu görüşün karşısında olan ve bu çalışmada **milliyetçi görüş** olarak nitelendirilen kesim ise araştırmaların akışının başka yönlere çevrildiğini, ülke sermayesinin boşa harcadığını, yapılan araştırmaların ülke sorunlarına ve önceliklerine yönelik olmadığını, bilimsel niteliğinin sorgulanması gerektiğini savunmaktadır (Balci, 2011; Gülerce, 2005; Uzbay, 2008, s.66). Ayrıca araştırma kaynaklarının gelişmiş ülkelerin bilimsel politikalarına göre harcandığı, göç eden yayınların ülkeye geri dönüşünün çok maliyetli olduğu savları da ileri sürülmektedir (Gökçora, 2005, s.80).

Farklı şekillerde ortaya çıkan yayın göçünün nedenleri arasında koruma veya erişim problemleri nedeniyle satın almaya imkânı olan Batılı kurumlar tarafından tüm derenin elde edilmesidir. Gizli yayın göçünün nedenleri ise ülkelerde uygulanan bilimsel politikalar ve programlar, yazarların uluslararası akademik camiada yer alma eğilimi ve uluslararası dizinlerde eserlerine erişim düşüncesi olarak sayılabilir.

Yayın göçü sonucunda ülkenin sahip olduğu kültürel ve bilimsel bilginin farklı devletler tarafından korunması söz konusu olmaktadır. Ayrıca yabancı dergilerde değerlendirilen ancak Türkiye'deki bilim adamları tarafından üretilmiş yayınlara milli sermaye yatırılarak erişim sağlanmaktadır. Yani ülkenin ürettiği bilimsel bilgi satın alınmaktadır. Dışarıya bu yönde önemli miktarda döviz ödenmektedir. Bu da ülke için ikinci bir kayıptır. Ayrıca ülke için yapılması gereken acil ve öncelikli araştırmaların ikinci veya üçüncü planda kalmasına neden olduğu da söylenebilir.

Türkiye'de Uygulanan Bilimsel Politikalar

Ülkede var olan politikalardan ziyade belirlenen hedeflere ulaşmak için uygulanan programlar yayın göçünü tetiklemiştir. Bu uygulamalar Türkiye'de bilfiil yayın göçünün nedenidir. Mevcut bilimsel politika ve programlar Türk araştırmacılarını ISI WoS kapsamındaki dergilerde yayın yapmaya yöneltmiştir. Buna yön veren uygulama ise TÜBİTAK tarafından kabul edilen "Türk Bilim ve Teknoloji Politikası: 1993-2003" adlı belge ile olmuştur. 1993'te kabul edilen bu belgede, Türkiye'nin evrensel bilime katkısının 40. sıradan 30. sıraya çıkarılmasını amaçlayan bir madde yer almaktadır (TÜBİTAK, 1993). Belirtilen hedefe ulaşmak için 1993 yılında UBYT programı başlatılmış ve bu program 2006 yılında ULAKBİM'e devredilmiştir. Program halen bu kurum tarafından yürütülmektedir. Program çerçevesinde belirlenen dergilerde yayın yapan akademisyenlere belli bir miktar para ödenmektedir. 2010 tarihinde UBYT uygulama esaslarında yapılan değişiklikle Türkiye adresli uluslararası yayınların niteliğinin artırılması amacıyla Fen bilimlerinde "C" grubu dergilere, sosyal bilimlerde "D" grubu dergilere teşvik uygulaması kaldırılmıştır. Ayrıca ISI WoS'da yer alan Türkiye'de Fen ve Sosyal Bilimler alanında yayımlanan bilimsel dergilere etki faktörleri belirleninceye kadar "C" grubundan teşvik verilmesi kararlaştırılmıştır (ULAKBİM, 2010, 2012).

Bu programın amaçlarına paralel olarak kabul edilebilecek benzer uygulama da yükseköğretimde akademik atama ve yükseltmelerde yurtdışı veya uluslararası yayın yapma zorunluluğudur. Türkiye'de bilimsel çalışmaya kaynak temin eden kurumların başında Üniversiteler ve TÜBİTAK gelmektedir. Nitekim bu kurumların destekledikleri araştırma projelerinde başarı ölçütü çok defa uluslararası veri tabanlarda listelenen herhangi bir dergide yapılan bir yayındır. Üniversiteler ve farklı kurumlar tarafından benzer projelerin desteklenmesi de olağan bir durumdur (Uzday, 2008, s.65). Uygulama Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) tarafından da üniversitelerin performans ölçümlerinde kullanılmaktadır. YÖK 2005 yılından itibaren ISI WoS kapsamında üniversite adresli makale sayılarını ve öğretim üyesi başına düşen makale sayısı itibarıyla üniversitelerin

performans sıralamalarını ilgili kurumlardan da aldığı bilgiler ışığında kendisi yapmakta ve web sayfasında her yıl yayımlamaktadır (Seçen, 2011).

ISI WoS verilerine göre 1990 yılında Türkiye adresli bilimsel yayın sayısı 1.154 iken 2009 yılında sayı 24.916'ya yükselmiştir. Bilimsel yayın sayısı bakımından Türkiye'nin Dünya sıralamasındaki yeri 1990'lı yılların başında 41. sırada iken 2007 yılında 18. sıraya yükselmiştir (TÜBİTAK, 2010). Uluslararası yayınlardaki bu artışta kamu yatırımları, uygulanan UBYT programı ve belirlenen akademik yükselme kriterlerinin büyük etkisi vardır. Bu uygulamalar ve üniversitelerdeki benzer özendirme sayesinde 1993 yılında belirlenen hedef yakalanmış ve bu hedef aşılmıştır. Yapılan araştırmalarda özellikle 1997 yılından itibaren makale sayısının artış hızıyla teşvik edilen yayınların artış hızının kabaca aynı olduğu gözlenmiştir. Bu sonuç iki faktörün arasındaki güçlü ilişkiyi ortaya koymaktadır (Arioğlu ve Girgin, 2003). Söz konusu bu faktörlerin yanında üniversitelerin çevrimiçi kütüphanelere geçmesi gibi faktörler de yayın artışına neden olarak gösterilmektedir (Seçen, 2004). Hızlı yayın artışına "Türkiye'de bilim adamlarının büyük bir bilimsel atılım içinde buldukları" yorumu yapılırsa da yayınlara verilen atıfların sayıları yeterli bulunmamıştır (Baysal ve Seçen, 2005). Türkiye'deki bu yayın artışı ile ilgili olarak Devlet Planlama Teşkilatı web sayfasındaki bir slaytta yer alan yorum ilginçtir (Devlet Planlama Teşkilatı, 2010):

"Bu çalışmaların sonuçları ne yazık ki istenilen düzeyde katma değeri yüksek yeni ürün ve teknolojilere dönüştürülememektedir. Yani yaptığımız Ar-Ge çalışmaları ülkemizin sosyo-ekonomik ihtiyaçlarını karşılamaktan ziyade, gelişmiş ülkelerin Ar-Ge faaliyetlerine girdi sağlamaktadır".

"Gelişmiş ülkelerin Ar-Ge faaliyetlerine girdi" olarak tarif edilen tespit çalışmamızda yayın göçü olarak nitelendirdiğimiz vakanın sonucunda oluşan kaybı tanımlamaktadır. Söz konusu olay sadece Türkiye'de değil diğer ülkelerde de vardır. 2002 yılında yapılan bir incelemede, ISI WoS'da taranan ulusal dergi sayılarının az (3-20) olması sebebiyle başta Brezilya olmak üzere Yeni Zelanda, İrlanda, Avusturya, Belçika, Meksika ve Yunanistan gibi bazı ülkeler sürekli kendi ülkelerinin dışına yayın transferi yapmışlardır. Diğer taraftan Almanya, Birleşik Krallık, Fransa, Hollanda, Japonya ve Rusya gibi ülkeler yayınlarını büyük çoğunlukla kendi ülkelerinde çıkarttıkları taranan (100-1500) dergilerde değerlendirmişlerdir (Arioğlu ve Girgin, 2002).

Türkiye'de Uygulanan Bilimsel Programların Bilimsel Yayınlar Etkisi

Bilgiyi yöneten toplumlar, teknolojinin hangi alanlarında ilerleyeceğine ve ekonomik sistemde yerini nasıl alacağına da karar vermektedir (Uçkan, 2006, s.28). Bu ülkeler oluşturmuş oldukları bilimsel politikalarla ülkelerinde bilimsel araştırmalara yön vermişlerdir. Ülkeler politikalarında ülke ihtiyaçlarına ve sorunlarına göre belirlenen önceliklere kaynak ayırmış ve Ar-Ge faaliyetlerini bu alanlarda yoğunlaştırmıştır. Gelişmiş ülkelerin uygulamakta oldukları ulusal bilim ve teknoloji politikaları

incelendiğinde, politikaların bütünüyle ekonomik, toplumsal ve siyasi hedeflere yönelik olduğu görülecektir (Göker, 1998, s.12). Bu ülkelerde oluşturulan bilim ve teknoloji politikalarıyla bilim insanları önceden belirlenmiş araştırılacak konulara yönlendirirler. Belli kurum ve kuruluşlara kısa, orta ve uzun vadeli görev tanımları yapılmıştır (Uzbay, 2008, s.65). Gelişmiş ülkelerdeki akademik dergiler bu çerçevede değerlendirildiğinde, uygulanan politikanın doğal sonucu olarak, ülkedeki akademik dergilerin kapsamı ülkenin araştırmalara öncelik verdiği konularda olması yüksek olasılıktır. Bu açıdan bakıldığında gelişmiş ülkelerdeki dergilerde yayın yapmak isteyen bir akademisyen, sadece kendi araştırmasına yoğunlaşmamakta çalışmasının sonucunu yayımlamak için de büyük engelleri aşmak zorundadır. Makalenin yabancı bir dergide yayımlanabilmesi için kaliteli olması kadar, onu yayımlayan ülkelerin bilim politikalarının içeriğine de uygun olması gerekmektedir (Bağcı, 2007, s.212). Yabancı herhangi bir dergide yayın yapabilmek için derginin yazım formatını, kapsamını, geleneğini bilmek ve okuyucularının ilgi duyacakları bir konuda çalışma yapmış olmak gerekmektedir (Yağmurlu ve Baskan, 2005, s.27).

Yukarıda irdelenen bilim politikası, akademik dergi ve araştırmacı ilişkisini Türkiye açısından değerlendirmek gerekir. Türkiye’de eğitim ve araştırma kurumlarının büyük bir kısmı devlet tarafından finanse edilmektedir. Devletin bu yatırımı sonucunda bir araştırma kurumundan doğal olarak beklediği, ülkenin öncelikleri ve sorunları ile ilgili araştırma yapmasıdır. Öte yandan, araştırma sonuçlarının kalitesi, verimliliği iyi hazırlanmış bir bilimsel politikaya bağlıdır. Kalite aynı zamanda elde edilen sonuçların ülke yararı için ne kadar kullanıldığı ile ilgilidir. Bilimsel yayınlar da uygulanan bilimsel politikalara göre şekillenmektedir. Bu bakımdan uygulanan politika ve programlar Türkiye’deki bilim insanlarının yayın yapma davranışını etkilemektedir. Bilim insanları yazdıkları makaleleri gerektiğinde para ödeyerek öncelikle SCI kapsamındaki dergilerde yayımlamayı denemektedirler. Hatta tek bir dergi değil birkaç yabancı dergide değerlendirilip kabul edilmezse ulusal dergilere gönderilme tercihi yapılmaktadır (Yağmurlu, 2007, s.107). Aynı konuda Demirbağ (2007, s.172) kaliteli yayınların yabancı dergilere göç etmeye başladığını, az sayıda, özensiz çalışmanın ulusal dergilere gönderildiğini belirterek, söz konusu bu durumu “defolu/ihraç fazlası ürünün iç piyasaya sunulması” şeklinde yorumlamıştır. Araştırmacıların yabancı dergilerde yayın yapma eğiliminden dolayı yerel dergiler yayın bulma konusunda sıkıntı yaşamaktadırlar. Bu eğilim yerel akademik dergileri de olumsuz etkilemiştir. Ortaya çıkan bu olumsuz etki yapılan araştırmaların sonucunda net bir şekilde görülmektedir. Örneğin Cerrahpaşa Tıp Dergisi’nde 1979-2006 yılları arasında yayımlanan makale sayılarında 1994’den itibaren çok belirgin bir düşüş olmuştur (Göksoy ve İmamoğlu, 2007, s.41). Başka bir çalışmada ise Türkiye Makaleler Bibliyografyası’nda yer alan tıp dergilerinin sayısında 1993 yılından sonra önemli bir düşüş yaşandığı görülmüştür (Binici, 2010, s.126). Her iki çalışmada saptanan makale ve dergi sayısındaki düşüşe Türkiye’de uygulanan UBYT politikasının etkisi olduğu savını güçlendirmektedir.

Metodoloji

Yayın göçünün görünen iki şeklinin aynı çalışmada incelenmesinin güçlüğünden, araştırmada üretilen bilimsel yayınların yabancı dergilerde yer bulması hususu incelenmiştir. Çalışma evreni Türkiye adresli bilimsel yayınlarla sınırlandırılmıştır. Veriler ISI WoS ve ULAKBİM Ulusal Veri Tabanları'ndan (UVT) alınmıştır. Veri tabanlarında dizinlenen yayın sayıları karşılaştırılarak Türkiye'de bilimsel yayın göçünün belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın varsayımları aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

- ◊ ISI WoS ve UVT'de yayın yapan Türkiye'deki araştırmacıların yabancı kökenli dergilerde yayın yapma eğilimi vardır.
- ◊ Yabancı akademik dergilerde yayımlanan makalelerin oranı ulusal dergilerde yayımlanan bilimsel yayınlardan daha çoktur.

ISI WoS kapsamında yer alan Türkiye adresli bilimsel yayın sayısı TÜBİTAK (2010) tarafından tespit edilerek her yıl yayımlanmaktadır. Çalışmada bu istatistikî verilerden yararlanılmıştır. Veriler yabancı ve ulusal dergilerde yer alan yayın sayılarının toplamını kapsamaktadır. Bu nedenle yabancı dergilerde yer alan Türkiye adresli yayın sayısını saptamak amacıyla ayrı bir inceleme yapılmıştır. Çalışmanın bu adımında şu yöntem izlenmiştir: ISI WoS'da yer alan Türkiye kaynaklı bilimsel dergi listesine ULAKBİM web sayfasından erişilerek (ULAKBİM, 2011) 30 Mayıs 2011 tarihinde ISI WoS veri tabanında dergi adına göre tek tek tarama yapılmıştır. Böylece dergilerin WoS kapsamında dizinlenen yayın sayıları yıllara göre saptanmıştır. Çalışmada elde edilen sonuç TÜBİTAK tarafından yayımlanan istatistikî verilerden çıkartılmıştır. Bu yöntemle ISI WoS kapsamındaki yabancı dergilerde yayımlanan bilimsel yayın sayısı bulunmuştur.

Çalışmanın ikinci adımında ise UVT'de yer alan yayın sayıları saptanarak ISI WoS verileriyle kıyaslama yapılmıştır. Beş UVT'de (Hukuk, Mühendislik ve Temel Bilimler, Sosyal ve Beşeri Bilimler, Tıp, Yaşam Bilimleri) 6 Haziran 2011 tarihinde yapılan taramada strateji şu şekilde oluşturulmuştur: Kaynak alanında "\$" karakteri ve yıl kısmında ilgili yıl yazılarak bütün yıllar için tarama yapılmıştır. Bu yöntemle UVT'de yer alan yayınların sayısı elde edilmiştir.

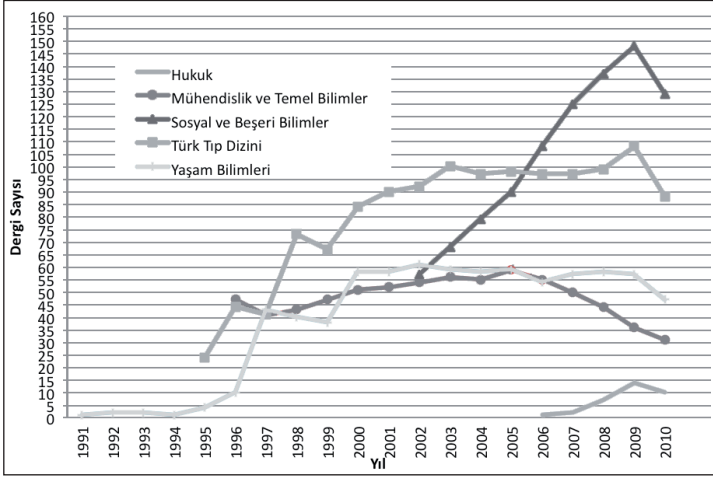
Bulgular

Çalışmada elde edilen bulgular iki aşamada incelenmiştir. Birinci aşamada veri tabanlarında yer alan ulusal dergiler, ikinci aşamada ise veri tabanlarında dizinlenen Türkiye adresli yayınlarla ilgili bulgular sunulmuştur.

Ulusal Akademik Dergiler

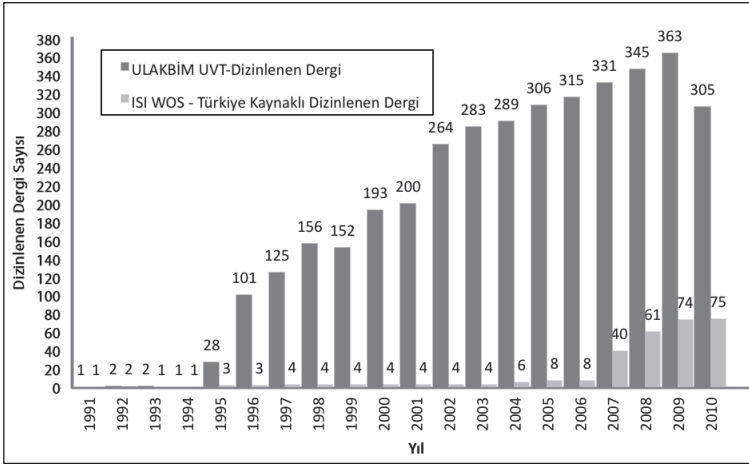
UVT'de yer alan dergilere ilişkin veriler incelendiğinde, veri tabanlarında yer alan dergi sayılarının değişken olduğu görünmektedir. Sosyal Bilimler veri tabanı yayın hayatına başladığı 2002 yılından itibaren dergi sayısında sürekli bir artış olmuştur. Türk Tıp

Dizini ve Yaşam Bilimleri veri tabanında 2000 yılından sonra dergi sayısında ciddi bir yükselme olmadığı gözlenmektedir. Bazı yıllarda ise düşüş yaşanmıştır. Mühendislik ve Temel Bilimleri veri tabanında 2005 yılından sonra dergi sayısında sürekli bir azalma söz konusudur. Bütün veri tabanlarında son yıllarda görülen belirgin düşüşü, dergilerin o yıllara ait sayılarının dizinleme işleminin henüz bitmemiş olmasından kaynaklanmaktadır (Şekil 1).

Şekil 1: UVT'de Yer Alan Dergiler

Beş veri tabanında yer alan dergi sayıları yıllarına göre toplanarak UVT'de dizinlenen dergi sayıları bulunmuştur. Bu veri tabanlarında yer alan toplam dergi sayıları ile ISI WoS veri tabanında yer alan toplam ulusal dergi sayıları karşılaştırılmıştır (Şekil 2). UVT'de yer alan dergi sayılarında sürekli bir artış olmuştur. 2002 yılında görülen belirgin artışta Sosyal ve Beşeri Bilimler veri tabanının hayata geçirilmesi etkili olmuştur. ULAKBİM tarafından 1991 yılında dizinlenen dergi sayısı bir iken, 2009 yılında 363'tür (Şekil 2). Fakat bütün yıllarda dizinlenen dergi sayısı 650 olarak bulunmuştur. Bu sayıya yakın bir miktara hiçbir yılda ulaşılmaması ilginçtir. Bu da dizinleme için kabul edilen dergilerin uzun dönem dizin kapsamında yer almadığının göstergesidir. Bunun sebebi derginin takip edilen diğer yıllardaki ciltlerinin dizin kriterlerini yerine getirmediği için dizinden çıkartılmış, derginin yayın hayatının sona ermiş veya derginin adının değiştirilebilmiş olabilmesi ihtimalidir. UVT'deki dergilerin sık sık ad değiştirme olasılığı zayıf bir ihtimaldir. Çünkü her derginin en az 1 defa ad değiştirmesi gerekirdi. Bu durumda diğer iki olasılığı doğru olması daha kuvvetlidir. 2010 yılında Türk Tıp Dizini yer alan 238 tıp dergisi üzerinde yapılan bir araştırmada elde edilen sonuçlar ileri sürdüğümüz savı desteklemektedir. 238 dergiden 14 derginin isim değiştirdiği saptanmıştır. Ayrıca 41 derginin sadece bir yıl, 34 derginin de iki yıl ilgili veri tabanında dizinlendiği görülmüştür (Binici, 2010, s.116, s.127).

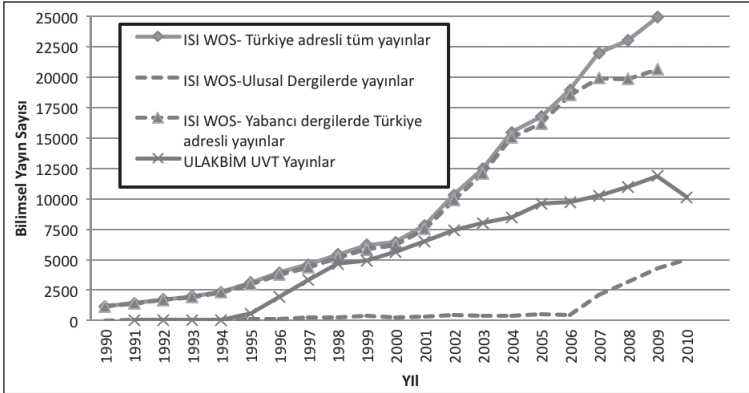
Şekil 2: ISI WoS ve UVT'de Yıllara Göre Yer Alan Dergi Sayısı

ISI WoS'da dizinenen Türkiye kaynaklı dergi sayısı 75'dir. 1991 yılında veri tabanında yer alan dergi sayısı 1 iken 2010 yılında bu sayı 75'e çıkmıştır (Şekil 2). 2006 yılına kadar belli başlı bazı dergileri dizinenen veri tabanı 2007 yılından sonra Türkiye kaynaklı dergi sayısını ciddi oranda yükseltmiştir.

Yabancı Dergilere Göç Eden Bilimsel Yayınlar

ISI WoS veri tabanı kapsamında yer alan Türkiye adresli bilimsel yayın sayısı her yıl TÜBİTAK tarafından saptanarak web sayfasından yayımlanmaktadır. Yayınların yer aldığı dergiler ulusal ve uluslararası dergilerdir. Araştırmancının bir amacı da sadece yabancı dergilerde yer alan yayınları saptamaktır. Bu nedenle 75 ulusal dergide yer alan yayın sayılarını bulmak için ISI WoS'da tarama yapılmıştır. Elde edilen sayılar TÜBİTAK tarafından yayımlanan istatistikî verilerden çıkartılmıştır. Bu şekilde yabancı dergilerde yayımlanan Türkiye adresli bilimsel yayın sayısı belirlenmiştir. Örneğin 2009 yılı için ISI WoS'da dizinenen Türkiye adresli bilimsel yayın sayısı TÜBİTAK verilerine göre 24.916'dır. ISI WoS'da yaptığımız taramada Türkiye kaynaklı dergilerde yayımlanan bilimsel yayın sayısı 4.272 olarak bulunmuştur. Türkiye adresli bilimsel yayın sayısından ulusal dergilerde yayımlanan yayın sayısı çıkartılarak, WoS kapsamındaki yabancı dergilerde yayımlanan yayın sayısı 20.644 olarak bulunmuştur. Bu işlem 1990-2009 yıllarını kapsayan bütün yıllar için gerçekleştirilmiştir (Şekil 3). Türkiye kaynaklı dergilerde yer alan makaleler içinde yabancı adresli yazarların makaleleri de bulunmaktadır. Söz konusu dergiler üzerine yapılan bir araştırmada her beş yayından dördünde en az bir tane Türkiye'de görev yapan araştırmancının bulunduğu saptanmıştır (Al ve Soydal, 2011, s.24). Bu çalışmanın verileri değerlendirmeye alındığında söz konusu göç eden yayın sayısı daha da yüksek çıkacaktır. Şekil 3 incelendiğinde ISI WoS kapsamındaki tüm yayın

sayısıyla göç eden yayın sayısının sürekli bir artış gösterdiği görülmektedir. Bu artışa neden olarak uygulanan UBYT programı ve akademik yükselme kriterleri gösterilebilir. Son yıllarda yerel dergilerde yayımlanan yayın sayısındaki artış yabancı dergilerdeki artışı yavaşlattığı da gözlenmektedir.

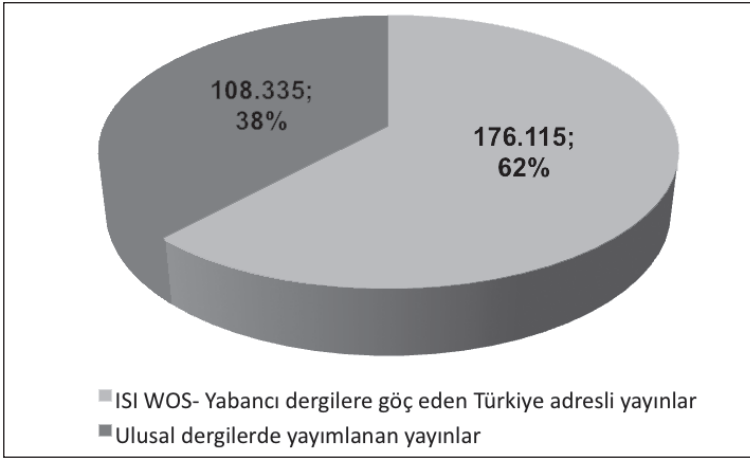

Şekil 3: ISI WoS ve UVT'de Yıllara Göre Dizinlenen Türkiye Adresli Bilimsel Yayın Sayısı

ISI WoS kapsamındaki yayın sayılarının tek başına değerlendirilmesinin yayın göçünün anlaşılması açısından yeterli olmadığı düşünülmesi, UVT'de dizinlenen yayın sayısının saptanmasını gerektirmiştir. Veri tabanlarında yıllara göre tek tek tarama yapılarak UVT'de yer alan makale sayısı belirlenmiştir. Bu veriler ve ISI WoS verileri karşılaştırıldığında görünen tablo bilgi göçünün manzarasını ortaya koymaktadır. UVT'de dizinlenen yayın sayısı sürekli artış göstermesine rağmen hiçbir zaman yabancı dergilere göç eden yayın sayısına yetişememiştir. Aralarında çok belirgin bir sayı farkı vardır. Bu aralık giderek açılmaktadır. Örneğin 2009 yılı temel alınıp değerlendirilme yapıldığında, yabancı dergilerde yayımlanan yayın sayısı 20.644, UVT kapsamında yayımlanan yayın sayısı ise 11.840'dır (Şekil 3). UVT dergilerinde yabancı adresli makale sayıları çalışmada saptanamamıştır. Bu durum değerlendirmeye alındığında ulusal dergilerdeki Türkiye adresli yayın sayısı biraz daha düşecektir. Bu verilere göre Türkiye'de üretilen bilimsel yayınların üçte ikisi yabancı dergilerde yayımlanmaktadır.

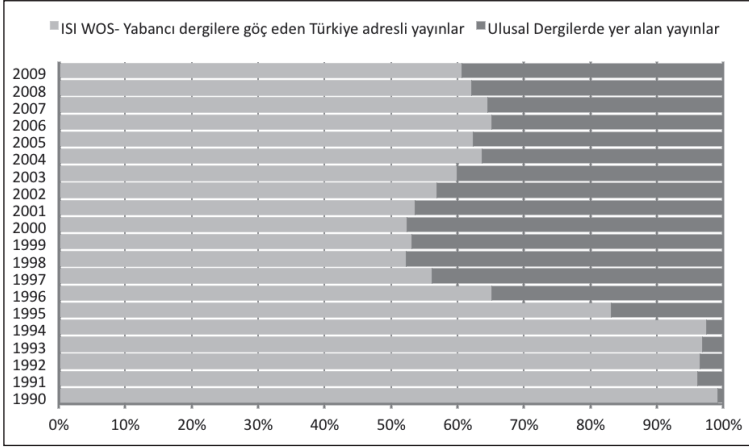
1990-2009 Yılları Arasında Yayımlanan Türkiye Adresli Yayınlar

1990 ve 2009 yılları arasında Türkiye adresli araştırma sonuçlarının toplam sayısı ve bu yayınların yerli ve yabancı dergilerde yayımlanma oranları aşağıdaki grafiklerde gösterilmiştir. Her iki veri tabanında bulunan yayınlarda çift kopyayı önlemek ve ulusal dergilerde yer alan yayınların sayısını bulmak amacıyla ortak dergiler üzerine ayrı bir inceleme yapılmıştır. ISI WoS'da bulunan fakat UVT'de bulunmayan yerel dergilerde yayımlanan 4.768 yayın tespit edilmiştir. Elde edilen sayı UVT'de listelenen yayın sayısına eklenmiştir. Bu yöntemle yerli dergilerde yayımlanan yayın sayısı bulunmuştur.

Şekil 4: 1990-2009 Yılları Arasında Türkiye'nin Ürettiği Bilimsel Yayınların Yerli ve Yabancı Dergilerde Yayımlanma Oranı

ISI WoS ve UVT verilerine göre 1990-2009 yılları arasında Türkiye adresli üretilen toplam bilimsel yayın sayısı 284.450 olarak bulunmuştur. Yirmi yıl içerisinde üretilen bu yayınların %62'si (176.115) yabancı dergilerde, %38'i (108.335) ulusal dergilerde yayımlanmıştır. Ulusal dergilerde yer alan yabancı adresli yayınların belirlenmesinin güçlüğünden ötürü bu yayınların kesin sayısı belirlenemediğinden, %38'lik dilimin içerisinde yabancı adresli yayınların da bulunduğunu göz önüne almak gerekir. Bu konuda yapılmış bazı araştırmalar incelediğinde yerel dergilerdeki yabancı yayın oranının yüksek olmadığı görülmektedir. Örneğin Turkish Journal of Veterinary & Animal Sciences adlı dergide yayımlanan yayınların sadece %6'sında Türkiye adresli yazar bulunmadığı görülmüştür. Benzer şekilde sosyal bilimler alanında en uzun süre atf dizininde yer bulan Türk Psikoloji Dergisi'nde sadece dört makale Türkiye adresli değildir (Al, 2010). ISI WoS kapsamındaki dergilerde durum böyle olduğuna göre UVT'de yer alan dergilerde yabancı adresli yayın sayısı daha düşük olacağı bir ihtimaldir. %38'lik dilimin içerisinde yabancı adresli yayın sayısının oranının çok yüksek olmayacağı tahmin edilebilir. Bu durum değerlendirildiğinde yabancı dergilerde yayımlanan yayınların oranı nispeten yükselecek, ulusal dergilerde yayımlanan yayınların oranı ise azalacaktır.

Şekil 5: Yerli ve Yabancı Dergilerde Yayımlanan Yayınların Yıllara Göre Yüzdelik Yığılmış Oranı

Değerlendirmeye alınan yirmi yıllık süreçte yerli ve yabancı dergilerde yayımlanan makalelerin yüzdelik yığılmış oranı yıllara göre incelenmiştir. Bütün yıllarda Türkiye'de üretilen %50'nin üzerinde yayın, yabancı dergilerde yer bulmuştur. 1996 yılına kadar iki ulusal veri tabanı olduğundan ve dizinde yer alan dergi sayısının azlığından ötürü yerli dergilerde yayımlanan yayınların yüzdelik payda oranları çok düşük görünmektedir. 1996'da Türk Tıp Dizininin yayın hayatına başlaması yerel dergilerdeki yayınların oranını arttırmıştır. Bu oran 2001 yılına kadar yükselerek %55'i geçmiştir. 2002 yılında Sosyal ve Beşeri Bilimler veri tabanının yayın hayatına başlamasına karşın yabancı dergilere göç eden makale oranı daha da arttığı görülmektedir. 2002 yılından sonra yabancı dergilerde yayımlanan makalelerin oranı sürekli %60'ın üzerinde seyretmiştir. Fakat son yıllarda yerel dergilerde yayımlanan makalelerin oranının yükseldiği görülmektedir (Şekil 5). UVT'de dizinlenen dergi sayılarının sürekli artmasına karşın yabancı dergilere göç durdurulamamıştır.

Sonuç ve Öneriler

Beşeri göçü olayından esinlenerek irdelenen yayın göçü hadisesinin temelinde, ülkede üretilen bilginin göç yoluyla ülke açısından oluşturduğu kayıp kastedilmektedir. Türkiye'de üretilen bilimsel bilginin yabancı dergilerde yer almasının konu edildiği çalışmada, gizli yayın göçü olarak nitelendirilmiştir. Bu göçten taraf olan "insaniyetçi" ve bunun karşısında duran "milliyetçi" olarak tanımlayabileceğimiz iki görüş ileri sürülmüştür.

İnsaniyetçi görüşe göre Türkiye'nin dünyanın bilimsel sıralamadaki yerinin yükseltilmesi gerekliliğinden ISI WoS kapsamındaki dergilerde yayın teşvikinin yerinde

olduğu, akademik yükseltmelerdeki yabancı yayın yapma zorunluluğunun gerekli olduğu kanaati vardır. Milliyetçi görüşe göre uygulanan politika ve programların ülke sorunlarına ve önceliklerine yanıt vermediği, Ar-Ge yatırımlarının başka ülkelerin Ar-Ge faaliyetlerine girdi sağladığını ve üretilen bilimsel bilginin kalitesinin düşük nitelikte olduğunu belirtmektedir.

Türkiye’de uygulanan programların etkisiyle ISI WoS kapsamındaki yayın sayısı ciddi oranda artmıştır. Türkiye’nin Dünya sıralamasındaki yeri bilimsel yayın sayısı bakımından 1990’lı yılların başında 41. sırada iken 2007 yılında 18. sıraya yükselmiştir. “Türk Bilim ve Teknoloji Politikası: 1993-2003” belgesinde belirlenen hedefin üzerine çıkmıştır. Bu duruma farklı bir açıdan bakan milliyetçi görüş, bu artışı sevindirici görmekle beraber üretilen bilginin bilimsel kalitesinin sorgulanması gerektiğini vurgulamışlardır.

Çalışmanın sonucunda 1990-2009 yılları arasında yabancı dergilerde yayımlanan Türkiye adresli yayın oranı %62 olarak bulunmuştur. Bir diğer ifadeyle Türkiye’de üretilen her 10 makaleden 6,2’si yabancı dergilerde yayımlanmıştır. Saptanan bu yayın oranının bilimsel niteliği üzerine daha önce çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Nitekim araştırma sonuçlarının etki değeri düşük dergilerde yayımlandığı, üretilen bilginin nitelikten çok niceliğe önem verildiği konuyla ilgili yapılan araştırma neticelerinden anlaşılmaktadır (Al, 2008; Arıoğlu ve Girgin, 2002; Balcı, 2011; Baysal ve Seçen, 2005; Seçen, 2011; ULAKBİM, 2009; Yurtsever vd., 2002). Uygulanan programlar doğrudan olmasa da dolaylı olarak yerel dergileri olumsuz etkilediği yine yapılan çalışmalarda izlenmiştir (Binici, 2010, s.126; Göksoy ve İmamoğlu, 2007, s.41).

Ülkede Ar-Ge harcamalarının daha verimli kullanılması için meydana gelen yayın göçünün durdurulması gerekmektedir. Yayın göçünün tersine çevrilmesi için planlar ve programlar yapılmalıdır. Konumuz açısından irdelediğimiz insanîyetçi ve milliyetçi görüşün öne sürdükleri savların kendi içerisinde haklılık payları olmakla birlikte, her ikisinde de aşırılık kabul edilebilir bir husus değildir. Bu iki görüşün haklılık paylarını birleştirecek yeni programlar uygulanmalı veya var olan programların mecrası değiştirilmelidir. Örneğin ISI WoS kapsamındaki dergilerde yayın teşviki yerine ulusal dergilerin ISI WoS kapsamında taranmasını özendirmek çok daha yerinde olacaktır. Aslında bu iki program hâlihazırda ULAKBİM tarafından yürütülmektedir. Fakat ISI WoS kapsamındaki dergilerde yayın teşviki daha baskın gelmektedir. Dengeyi sağlamak için etki değeri yüksek dergilere yayın yapmayı teşvik yerine belirlenen konularda teşvik sağlamak daha doğru olacaktır. Hazırlanacak programlarda ülke için acil ve öncelikli konular belirlenmeli ve bu alanlarda yapılacak araştırmalara teşvik verilmelidir. Böyle bir program alanında özgün çalışmaların yapılmasını destekleyecektir. Bu özgün çalışmalar ise alanında özgün dergileri meydana getirecektir.

Thomson Reuters tarafından yayımlanan ISI WoS veri tabanlarında dizinlenecek dergilerin seçim ölçütleri incelendiğinde çalışmada ele aldığımız bilgi politikası ve bilimsel yayın ilişkisinin bu ölçütlerde şifrelendiği görülmektedir. En önemli kriter seçilecek derginin içerdiği konu kapsamının özgünlüğüdür. Bir diğer ölçüt derginin

aldığı atıftır. Ayrıca derginin kendi kendine (self-citation) atf oranı da incelenmektedir. ISI’nın Journal Citation Report Science ürününde listelenen tüm dergilerin %80’i kendi kendine atf oranı %20’ye eşit veya daha azdır. Bu doğal olarak görülmekte ve derginin alanında yetkin olduğunu göstermektedir (Testa, 2010). Bu ölçütleri sağlayacak dergi üretmek ancak iyi hazırlanmış bir bilgi politikasıyla mümkündür. Politikayı hayata geçirmek için uygulanacak programlarda kısa, orta ve uzun vadede çalışılacak konular belirlenmelidir. Alanında yetkin dergilerin üretilebilmesi için belirlenen konularda yapılacak araştırmalara teşvik verilmelidir veya hâlihazırda yürütülen teşvik programlarının mecrası bu yöne kaydırılmalıdır. Uygulamaya konacak böyle bir program dergilerin ISI WoS’da yer alma şansını artıracaktır.

Çalışmada ISI WoS kapsamındaki yabancı dergilere göç eden Türkiye adresli yayınlar incelenmiştir. Elde edilen bulgular ileri sürülen varsayımları doğrulayacak nitelikte olmuştur. Konunun sonraki çalışmalarda daha detaylı irdelenmesi gerekliliğinden diğer bazı veri tabanlarından (SCOPUS, vd.) da araştırılması gerekmektedir. Ayrıca Türkiye adresli yayınların yer aldığı yabancı dergilerin Türkiye’deki kütüphanelerden erişim durumu da incelenmelidir. Konunun sonraki çalışmalarda daha detaylı olarak irdelenmesi oldukça önemlidir.

Kaynakça

- Akgül, A. (2008, 26 Mayıs). Yayın göçünü tersine çevirmek açısından önemli. *Medimagazin*.
- Al, U. (2008). *Türkiye’nin bilimsel yayın politikası: Atf dizinlerine dayalı bibliyometrik bir yaklaşım*. Yayınlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Al, U. (2010, 15 Ocak 2010). Atf dizinlerinde yayın yapılması nereye kadar desteklenecek? *Cumhuriyet Bilim ve Teknoloji*, 14-15.
- Al, U. ve Soydaş, İ. (2011). Atf dizinlerindeki Türkiye adresli dergiler üzerine bir değerlendirme. *Bilgi Dünyası*, 12(1), 13-29.
- Arioğlu, E. ve Girgin, C. (2002). 1974-2001 döneminde ülkemizdeki bilimsel yayın performansının kısa değerlendirilmesi. *Bilim ve Ütopya Dergisi*, Mayıs 2002. 28 Kasım 2011 tarihinde www.inovasyon.org/getfile.asp?file=E.ARIOGLU2.pdf adresinden erişildi.
- Arioğlu, E. ve Girgin, C. (2003). Ülkemizin yayın sıralamasına eleştirel bir bakış. *Bilim ve Ütopya Dergisi*. 3 Haziran 2011 tarihinde <http://www.inovasyon.org/getfile.asp?file=E.ARIOGLU3.pdf> adresinden erişildi.
- Bağcı, E.Ç. (2007). Türkiye’de bilimsel dergiciliğin yeniden yapılanması için bir öneri. O. Yılmaz (Yay. Haz.) *Sağlık Bilimlerinde Süreli Yayıncılık-2007: 19 Ekim 2007 Ankara* içinde (ss. 212-215). Ankara: ULAKBİM.
- Balcı, M. (2011, 8 Nisan 2011). Yüksek sayıda makalelerin sırrı. *Cumhuriyet Gazetesi*. 4 Aralık 2011 tarihinde <http://www.tuba.gov.tr/tr/haberler/bilim-dunyasindan-haberler/1485-metin-balci.html> adresinden erişildi.
- Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü. (1993). *Bulgaristan’a satılan evrak ve Cumhuriyet dönemi arşiv çalışmaları*. Ankara: Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Cumhuriyet Arşivi Daire Başkanlığı.

- Baysal, B. ve Seçen, H. (2005, 5 Şubat). Türkiye'nin bilimsel yayın ve atıf bakımından dünyadaki yeri. *Cumhuriyet Bilim Teknik*. 28 Kasım 2011 tarihinde <http://hasansecen.files.wordpress.com/2010/04/turkiyenin-bilimsel-yayin-ve-atif-bakimindan-dunyadaki-yeri-cumhuriyet-bilim-teknik.doc> adresinden erişildi.
- Binici, K. (2010). *Tıp ve sağlık bilimleri alanında Türkiye'de yayınlanan akademik süreli yayınlarda niteliği etkileyen nedenler ve kaliteyi yükseltme*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Britz, J. J. (2007). The joy of sharing knowledge: But what if there is no knowledge to share? A critical reflection on human capacity building in Africa. *International Review of Information Ethics*, 7, 18-28.
- Demirbağ, A. E. (2007). Tıbbi yayınların epidemiyolojik ve istatistiksel analizindeki sorunlar ve yapıcı eleştiri yaklaşımının yayın ve dergi kalitesi üzerine etkisi. O. Yılmaz (Yay. Haz.) *Sağlık Bilimlerinde Süreli Yayıncılık-2007: 19 Ekim 2007 Ankara* içinde (ss. 171-180). Ankara: ULAKBİM.
- Devlet Planlama Teşkilatı. (2010, 12 Ağustos). *Araştırma merkezlerinin mevcut durumu politika ve uygulamalardaki gelişmeler (Araştırma merkezleri hakkında DPT sunumu)*. 28 Kasım 2011 tarihinde http://www.dpt.gov.tr/DocObjects/Download/9211/dpt_arastirma_merkezleri.ppt adresinden erişildi.
- Gökçora, İ. H. (2005). Türk sağlık - bilimlerinde yayın niteliği yükseltilmesi. O. Yılmaz (Yay. Haz.) *Sağlık Bilimlerinde Süreli Yayıncılık - 2005: 8-9 Nisan 2005* içinde (ss. 55-82). Ankara: ULAKBİM.
- Göker, A. (1998). "Küreselleşme" sürecinde niçin bilim ve teknoloji politikası; niçin ulusal? 3 Haziran 2011 tarihinde <http://www.inovasyon.org/pdf/AYK.M.Gelecek98.pdf> adresinden erişildi.
- Göksoy, E. ve İmamoğlu, A. (2007). Süreli yayınlarda editör ve yayın kurulu. O. Yılmaz (Yay. Haz.) *Sağlık Bilimlerinde Süreli Yayıncılık-2007: 19 Ekim 2007 Ankara* içinde (ss. 39-43). Ankara: ULAKBİM.
- Gülerce, A. (2005, 02 Mart). Bilginin kalitesi çok düşük. *Radikal Gazetesi*. 11 Mayıs 2011 tarihinde. <http://www.radikal.com.tr/haber.php?haberno=145228> adresinden erişildi.
- Kurtuluş, B. (1999). *Amerika Birleşik Devletleri'ne Türk beyin göçü*. İstanbul: Alfa.
- Limb, P. (2002). Ethical issues in southern African archives and libraries. *Innovation: Appropriate Librarianship and Information Work in Southern Africa*, 24, 51-57.
- Seçen, H. (2004, 24 Nisan). Bilimsel araştırmada son 5 yıllık durumumuz ve geçmişle mukayese. *Cumhuriyet Gazetesi, Bilim Teknik Eki*. 28 Kasım 2011 tarihinde <http://hasansecen.files.wordpress.com/2010/04/bilimsel-arastirmada-son-5-yillik-durumumuz-ve-gecmisle-mukayese.pdf> adresinden erişildi.
- Seçen, H. (2011). Türkiye'nin bilim ve teknolojiye dünyadaki yeri *Türk Yurdu*, 31. 28 Kasım 2011 tarihinde <http://hasansecen.files.wordpress.com/2010/04/tc3bcrkiyenin-bilim-ve-teknolojide-dc3bcnyadaki-yeri.pdf> adresinden erişildi.
- Testa, J. (2010). *The Thomson Reuters journal selection process*. 3 Mart 2010 tarihinde http://thomsonreuters.com/products_services/science/free/essays/journal_selection_process/ adresinden erişildi.
- Tezcan, M. (2000). *Dış göç ve eğitim*. Ankara: Anı Yayıncılık.

- TÜBİTAK. (1993). *Türk Bilim ve Teknoloji Politikası: 1993-2003*. 7 Şubat 2010 tarihinde http://www.tubitak.gov.tr/tubitak_content_files/BTYPD/btyk/2/2btyk_karar.pdf adresinden erişildi.
- TÜBİTAK. (2010). *Ulusal bilim, teknoloji ve yenilik istatistikleri*. 30 Mayıs 2011 tarihinde http://www.tubitak.gov.tr/tubitak_content_files//BTYPD/istatistikler/BTY_Stat.pdf adresinden erişildi.
- Uçkan, Ö. (2006). Bilgi politikası ve bilgi ekonomisi: verimlilik, istihdam, büyüme ve kalkınma. *Bilgi Dünyası*, 7(1), 23-48.
- ULAKBİM. (2009). *Türkiye bilimsel yayın göstergeleri (II)*. 11 Aralık 2011 tarihinde, http://www.ulakbim.gov.tr/cabim/yayin/tbyg_1981_2007/index.uhtml adresinden erişildi.
- ULAKBİM. (2010). *UBYT programı amaç ve kapsamı*. 17 Ocak 2010 tarihinde <http://www.ulakbim.gov.tr/cabim/ubyt/kapsam.uhtml> adresinden erişildi.
- ULAKBİM. (2011). *ISI Web of Science (WoS)'da indekslenen Türkçe bilimsel dergiler*. 30 Mayıs 2011 tarihinde <http://www.ulakbim.gov.tr/cabim/yayin/tr-yayin.pdf> adresinden erişildi.
- ULAKBİM. (2012). *UBYT uygulama esasları'nda değişiklik*. 13 Nisan 2012 tarihinde <http://www.ulakbim.gov.tr/cabim/ubyt/haberler.uhtml> adresinden erişildi.
- Uzbay, İ. T. (2008). Çağdaş uygarlığa ulaşmada bilim politikalarının yeri ve önemi. O. Yılmaz (Yay. Haz.). *Sağlık Bilimlerinde Süreli Yayıncılık - 2008* içinde (ss. 61-68). Ankara: ULAKBİM.
- Yağmurlu, A. (2007). Ulusal süreli yayınlarda makale sayısını artırmaya yönelik öneriler. O. Yılmaz (Yay. Haz.) *Sağlık Bilimlerinde Süreli Yayıncılık-2007: 19 Ekim 2007 Ankara* içinde (ss. 107-113). Ankara: ULAKBİM.
- Yağmurlu, A. ve Baskan, S. (2005). Akademik yükseltme ve atamalarda ulusal süreli yayınlarmız. O. Yılmaz (Yay. Haz.). *Sağlık Bilimlerinde Süreli Yayıncılık-2005 Ankara* içinde (ss. 21-32). Ankara: ULAKBİM.
- Yurtsever, E., Gülgöz, S., Yedekçioğlu, Ö. A. ve Tonta, M. (2002). *Sağlık bilimleri, mühendislik ve temel bilimlerde Türkiye'nin uluslararası atf dizinindeki yeri 1973-1999*. Ankara: Türkiye Bilimler Akademisi Yayınları.